

Wyrok z dnia 1 czerwca 2000 r.

III RN 178/99

Zakład, który wprowadza ścieki do wód lub do ziemi bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, ponosi opłatę za szczególne korzystanie z wód (art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo wodne, Dz.U. Nr 38, poz. 230 ze zm.), a także kary pieniężne za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z naruszeniem wymaganych warunków (art. 130 ust. 1 i 6 Prawa wodnego).

Przewodniczący: SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2000 r. sprawy ze skargi [...] Spółki Węglowa S.A. Kopalni Węgla Kamiennego „G.” w G. na decyzję Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 15 stycznia 1997 r. [...] w przedmiocie kary łącznej za odprowadzenie zasolonych wód kopalnianych do odbiornika, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 lutego 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e n i e

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w K. decyzją z dnia 6 lutego 1996 r. ustalił dla [...] Spółki Węglowej S.A. – Kopalni Węgla Kamiennego „G.” - Szyby Główne łączną karę pieniężną w kwocie 419.743,59 zł z tytułu odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych bez pozwolenia wodnoprawnego w okresie od dnia 27 lutego 1995 r. do dnia 31 grudnia 1995 r. Decyzja ta została wydana w nawiązaniu do trzech uprzednio wydanych decyzji ustalających dla strony wysokość tzw. kar dobowych. Decyzja ta została następnie utrzymana w mocy decyzją Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 15 stycznia 1997 r., w uzasadnieniu której

stwierdzono między innymi, iż „karę pieniężną wymierza się również zakładom, które wprowadzają ścieki do wód lub do ziemi bez pozwolenia wodnoprawnego”. W wyniku skargi [...] Spółki Węglowej S.A. – Kopalni Węgla Kamiennego „G.” na powyższą decyzję, Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 22 lutego 1999 r. [...] uchylił zaskarżoną decyzję oraz utrzymaną nią w mocy decyzję organu pierwszej instancji. W uzasadnieniu tego wyroku Naczelny Sąd Administracyjny podniósł, że opłata za korzystanie z wody nie jest karą, jest natomiast ekwiwalentem za korzystanie z wód. Równocześnie Sąd ten stwierdził, że § 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1991 r w sprawie kar pieniężnych za naruszenie warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzone do wód lub do ziemi (Dz.U. Nr 125, poz. 557), który stanowi, że w razie braku pozwolenia wodnoprawnego ustala się karę pieniężną za cały ładunek zanieczyszczeń zawarty w odprowadzanych ściekach, w sposób niedopuszczalny zmienia dyspozycję art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 24 października 1974 r. – Prawo wodne (Dz.U. Nr 38, poz. 230 ze zm.), który stanowi, że: „Zakładom wymierza się karę pieniężną za wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków nie odpowiadających wymaganym warunkom”. Dlatego Naczelny Sąd Administracyjny stanął na stanowisku, że: „Wymieniony przepis (...) nie odnosi się do niedopełnienia przez zakład wymogu uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W ocenie Sądu należałoby więc poddać ponownej analizie kwestię dopuszczalności wymierzania opłaty i jednocześnie kary za ten sam ładunek zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach”.

Minister Sprawiedliwości pismem z dnia 21 października 1999 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od powyższego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, zarzucając rażące naruszenie art. 22 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sędzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) oraz art. 130 ust. 1 i ust. 6 Prawa wodnego (w brzmieniu ustalonym art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 1989 r. o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska i ustawy – Prawo wodne – Dz.U. Nr 26, poz. 139) w związku z § 8 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie zasad i trybu ustalania kar pieniężnych za naruszanie warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi oraz współczynników różniących wysokość kar pieniężnych (Dz.U. Nr 79, poz. 400 ze zm.), a w konsekwencji na podstawie art. 57 ustawy o NSA wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że § 2 pkt 1 roz-

porządzenia z 1991 r. nie jest sprzeczny z dyspozycją art. 130 ust. 6 Prawa wodnego (w brzmieniu ustalonym art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 1989 r. o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska i ustawy – Prawo wodne – Dz.U. Nr 26, poz. 139). Istnieje natomiast merytoryczna zgodność treści art. 130 ust. 1 i art. 53 ust. 2 Prawa wodnego, bowiem w celu stwierdzenia, czy ścieki odpowiadają ustawowo wymaganym warunkom (art. 130 ust. 1 Prawa wodnego), w każdym wypadku konieczne jest dokonanie oceny stopnia ich zanieczyszczenia i zgodności z ustaleniami zawartymi w pozwoleniu wodnoprawnym, w którym określa się wartości zanieczyszczeń z uwzględnieniem wymagań określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód i do ziemi (Dz.U. Nr 116, poz. 503). W opinii rewizji nadzwyczajnej, kara pieniężna jest przy tym dodatkową sankcją ekonomiczną za wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków i jest ona nakładana niezależnie od obowiązku uiszczania opłaty za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych. Ponadto, w rewizji nadzwyczajnej podkreślono także, że w rozpoznawanej sprawie decyzja Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 6 lutego 1996 r., mocą której ustalono skarżącemu łączną karę pieniężną za okres od dnia 27 lutego 1995 r. do dnia 31 grudnia 1995 r., wydana została na podstawie obowiązującego wówczas § 8 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia w sprawie ustalania kar z 1995 r. i sumowała ona kary wymierzone skarżącemu trzema wcześniejszymi decyzjami (z dnia 26 czerwca 1995 r., z dnia 8 listopada 1995 r. oraz z dnia 21 grudnia 1995 r.) wydanymi na podstawie § 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie kar pieniężnych z 1991 r., od których skarżący się nie odwołał.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna.

Stosownie do wyraźnej dyspozycji art. 53 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 Prawa wodnego, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi ma znamiona prawne szczególnego korzystania z wód, które wymaga uprzedniego uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. Równocześnie art. 56 ust. 1 Prawa wodnego stanowi, że z tytułu szczególnego korzystania z wód pobierana jest opłata. Jeżeli więc określony podmiot zrzuca ścieki do wody lub do gruntu, to oznacza, że faktycznie korzysta on w sposób szczególny z

wód i z tego tytułu powinna mu zostać naliczona stosowna opłata. Ponieważ opłata ta stanowi należność z tytułu faktycznego korzystania z wód w sposób szczególny, pobierana jest także w sytuacji, gdy określony podmiot czyni to bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego. Z kolei art. 130 ust. 1 Prawa wodnego stanowi, że zakładom, rozumianym jako jednostki organizacyjne (art. 18 ust. 1 pkt 2 Prawa wodnego), wymierza się karę pieniężną za wprowadzanie do wód lub do ziemi ścieków „nie odpowiadających wymaganym warunkom”. Przy czym przez zadośćuczynienie „wymaganym warunkom” należy w tym wypadku rozumieć zarówno ustawowy obowiązek uprzedniego uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi (art. 53 ust. 2 pkt 2 Prawa wodnego), jak i obowiązek przestrzegania skonkretyzowanych już w samym pozwoleniu wodnoprawnym wymagań, którym muszą odpowiadać wprowadzane do wód lub do ziemi ścieki. Natomiast zasady i tryb ustalania tych kar pieniężnych za naruszanie tak rozumianych „wymaganych warunków” określa Rada Ministrów w drodze rozporządzenia (art. 130 ust. 6 Prawa wodnego w związku z § 1 i § 2 rozporządzenia w sprawie kar pieniężnych z 1991 r. oraz § 1, § 2 i § 8 rozporządzenia w sprawie ustalania kar pieniężnych z 1995 r.). Oznacza to, że: po pierwsze – kary pieniężne (odmiennie aniżeli opłaty) wymierzone są nie z tytułu samego korzystania z wód, polegającego na wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, ale z tej przyczyny, że określony zakład korzysta z wód w sposób naruszający wymagane prawem warunki, bowiem albo czyni to w ogóle bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, albo też z naruszeniem ustalonych w pozwoleniu prawnym wymagań (por. także uchwałę składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 października 1999 r. - OPS 8/99, ONSA z 2000 r. Nr 1, poz. 4). W konsekwencji, zakład, który wprowadza ścieki do wód lub do ziemi bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, obowiązany jest ponieść nie tylko opłatę za szczególne korzystanie z wód (art. 56 ust. 1 Prawa wodnego), lecz także karę pieniężną za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi z naruszeniem wymaganych warunków (art. 130 ust. 1 i ust. 6 Prawa wodnego). Dlatego w rewizji nadzwyczajnej trafnie zarzucono, że w rozpoznawanej sprawie zaskarżony wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego wydany został z rażącym naruszeniem art. 130 ust. 1 i ust. 6 Prawa wodnego w związku z obowiązującymi w chwili wydawania zaskarżonych decyzji przepisami § 8 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie zasad i trybu ustalania kar pieniężnych za naruszanie warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do

wód lub do ziemi, oraz współczynników różnicujących wysokość kar pieniężnych (Dz.U. Nr 79, poz. 400 ze zm.).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 236 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483) oraz art. 393¹⁵ KPC w związku art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł, jak w sentencji.

=====